

Baština Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

**Centar za filozofska istraživanja i Medjunarodni
centar za promociju interreligijskog dijaloga pravde i
mira “Zajedno”. Religija i državnost: Dekleracija za
svjetsku etiku**

Huković, Seid

1996

Akademija nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/items/49293c12-3541-4e50-b53d-159209675862>

Preuzeto s Baštine Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine

<https://bastina.anubih.ba/>

AKADEMIJA NAUKA I UMJETNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE

POSEBNA IZDANJA

KNJIGA CVI

ODJELJENJE DRŠTVENIH NAUKA
CENTAR ZA FILOZOFSKA ISTRAŽIVANJA

I

MEĐUNARODNI CENTAR ZA PROMOCIJU INTERRELIGIJSKOG DIJALOGA,
PRAVDE I MIRA "ZAJEDNO"

Knjiga 31

RELIGIJA I DRŽAVOTVORNOST
DEKLARACIJA ZA SVJETSKU ETIKU

Redakcioni odbor

SEID HUKOVIĆ, FILIP ŠIMIĆ, ARIF TANOVIĆ

Glavni urednik

SEID HUKOVIĆ

predsjednik Akademije nauka i umjetnosti
Bosne i Hercegovine

SARAJEVO, 1996.

POZDRAVNE RIJEČI

Seid Huković, predsjednik ANUBiH

Poštovani gosti, drage kolege akademici, poštovani učesnici rasprave na temu RELIGION, THE MISSING DIMENSIONS OF STATECRAFT, ili u slobodnom prevodu: religija, nedostajuća dimenzija državotvornosti.

Davno su rekli da se historičari bave poviješću, da se znanstevnici bave sadašnjošću, dok se političari bave sadašnjošću i budućnošću. Ljudi koji se bave religijom se međutim bave, na poseban način, sa sve tri vremenske dimenzije, prošlošću, sadašnjošću i budućnošću. Oni su iznad dnevne politike kada se bave budućnošću, oni se koriste metodologijom znanosti kada proučavaju sadašnjost u raznim zemljama. Kada donose poruke, to čine na taj način što dobro poznaju prošlost svoju, prošlost društva i prošlost države, o kojoj govore ili pišu.

Dozvolite mi da u ovoj kratkoj riječi kažem još samo jednu misao. Htio to neko ili ne htio, religija je velika moć, to se vidjelo baš u ovim vremenima. Davno, kada je država kao organizirana zajednica bila u svojim počecima ili kada je državna zajednica bila slaba iz bilo kojeg razloga, vjerska zajednica je vršila i vrši razne tzv. "društvene djelatnosti" kao što su obrazovanje, odgoj, liječenje i socijalnu skrb i niz drugih društvenih aktivnosti. Kako je država jačala ili kada se u našem konkretnom slučaju državna uprava utvrđuje, država pomalo smanjuje zdravstvenu zaštitu, pomoć u obrazovanju, nauci i kulturi, pa čak i socijalnoj skrbi, a religiji je ostavila vjerski život. Kada prijete smrt državi, kaos i anarhija, kada zavlada siromaštvo kao što je kod nas bilo, ponovo se javlja vjerska zajednica da liječi, tješi, hrani, školuje i to čini na svoj način, ne tražeći ništa za uzvrat.

Dakle, htio to neko ili ne, vjerska zajednica je tu da spasava dušu, da traži pomirenje sa Bogom, pomirenje sa ljudima, pomirenje sa prirodom, pomirenje sa sobom. Religija je tu da djeluje ne samo pragmatično, ona je tu da produži svoje trajanje, da očuva svoje biće, svoje svetinje, svoje dogme. Kada je u opasnosti svaki civilizacijski red, onda treba da budemo svi saveznici, da se izađe na pravi put. U to ime vas pozdravljam i želim vam svaki uspjeh i da se dobro osjećate u našoj sredini.

Ukoliko bude prilika za diskusiju, želio bih da iznesem nekoliko misli o dobru i zlu. Moja rasprava često počinje time da je kod čovjeka potrebno da mu budu ispravne misli iz kojih proizilaze iskrene riječi a iza njih da slijede dobra djela. Međutim, čovjek se ne rađa kao dobar ili zao, on se odgojem i obrazovanjem formira u socijalno, asocijalno ili čak kao antisocijalno biće.

Kao ljekar uvijek sam se držao pravila 'primum nil nocere', što nipošto ne znači da se treba suzdržavati od činjenja u dobroj namjeri, kada god za to ima potrebe, hrabrosti i znanja. Priroda čovjeka niti je kongenitalno dobra niti zla, ona je potencijalno i jedno i drugo. Mnogo tu mogu učiniti porodica, nešto manje škola, a najmanje radni kolektiv. U sve ovo treba da se umiješa religija, koja kazuje da misli kontroliše uzvišeni Bog.

Demonske misli se roje u patološki poremećenim mozgovima kojima se mora spriječiti da odlučuju o sudbini ljudi i grupa.

Iz čega se rađa demonska snaga i šta činiti da joj se suprotstavi? Svaki čovjek s manje ili više žara ide u borbu sa prirodom i univerzumom da mu što više otme u svoju korist. Tom prilikom uništi daleko više nego se okorisi. Moralitet, etika i religija su "kontrola" misli da se traži ravnoteža između egoizma i pohlepe s jedne strane i univerzuma sa druge. Nikada se ne smije smetnuti s uma da danas znanstvenici jedinu svrhu života vide u tome da se produži život, a kako ga produžiti – kada se ratuje sa prirodom do te mjere da se sve pretvara u pustinju i pepeo.

Opasnost po čovječanstvo dolazi od njega samog. Da se ljudi tuku sabljama, bilo bi stotinu puta manje žrtava nego što se tuku artiljerijom i sofisticiranom ratnom tehnologijom. Ratna tehnologija kojoj su kumovali znanstvenici je poslužila egoizmu i zloći. Neki znanstvenici misle da nastupa ludilo, shizofrenija kada nema autokritike. Danas se misli da nastupa vrijeme kada nema negativnog feed back-a, kada nema reakcije na akciju i obratno. Demonske misli o genocidu, o tome da cilj opravdava sredstva su danas veoma aktuelne, a nisu pod uticajem negativnog feed back-a.

Na koncu želim da završim sa onim kako sam započeo. Mi živimo u nuklearno doba i paklena nuklearna vatra je moguća – da sprži sve. Nije moguć oprost najvećeg grijeha, genocida. Povijest međutim uči da su najveći grijesi bili opraštani uz hipokritičko izvinjenje. Religija treba da bude onaj činilac koji će ukazati da se ne smije zlo niti misliti, kamoli govoriti, a pogotovo činiti.

Ovo nekoliko riječi može izgledati nerelevantno, ali iskreno mislim da mi moramo približiti misli, riječi i djela, ako želimo da budemo dostojni života na ovoj zemaljskoj kugli, koja nije stvorena samo za našu generaciju.

Ovom prilikom izražavam posebnu zahvalnost fra Marku Oršoliću na inicijativi i potpori za održavanje ovog okruglog stola. Pozdravljam i naše uvažene goste iz inostranstva, prof. Poula Mojzesa (Rosemond College, USA), prof. Leonarda Swindlera (Temple University, USA) i prof. Hermana Probstu (München) i još jednom, sve vas, učesnike u ovom skupu.

Hvala!

Prota Krstan Bijeljac

Poštovani

Imam čast da vas pozdravim ispred Međunarodnog centra za promociju interreligijskog dijaloga, pravde i mira "Zajedno". Centar duguje posebnu zahvalnost Akademiji nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine, njenom Centru za filozofska istraživanja Odjeljenja društvenih nauka kao i akademikima prof. dr. Seidu Hukoviću i prof. dr. Arifu Tanoviću što su se prihvatili da sarađuju sa Centrom "Zajedno", čega je rezultat i ova rasprava na temu "Religija i državotvorstvo".

Isto tako izražavam zahvalnost akademikima i profesorima, kulturnim i javnim radnicima koji su se odazvali pozivu da uzmu učešća na ovom skupu. Posebno zahvaljujem uglednim gostima iz inostranstva.

Tema koju smo postavili dolazi u pravi čas, jer se nalazimo u danima kada su se Ujedinjene nacije i određene svjetske sile uveliko zauzele da se uspostavi mir u Bosni i Hercegovini i demokratski odnosi u političkom životu države.

Svjestan sam da mi, danas, pa sigurno i poslije, nećemo imati odlučujući glas u rješavanju odnosa Crkve i države, ali će, nadam se, glas i mišljenje određenih političkih, vjerskih, naučnih i drugih društvenih i javnih institucija biti cijenjeni u donošenju konačnih rješenja.

Dobro je da o tome govorimo. Ovdje su, vidim, prisutne uvažene ličnosti koje mogu na postavljenu temu kompetentno izlagati. Imam u vidu da ćemo svi govoriti ad personam, ne prejudicirajući stavove institucija u kojima radimo, ovo posebno mislim na cijenjene ličnosti iz institucija vjerskih zajednica...

Ne bi bilo dobro da se ustavna i zakonska rješenja iz ove oblasti donose bez širih rasprava i razgovora. Smatram da je i ovo način da doprinesemo donošenju rješenja koja će prihvatiti i svi građani, bez obzira na vjersku i nacionalnu pripadnost.

Hvala!